

VIORICA STAICU

„JURNALUL SPRE FOLOSIRE A BĂILOR ALECSANDRIISCHI DIN L(E)ATU 1850“

★

Străveche așezare de cultură românească, Olăneștiul a intrat în conștiința istorică a poporului român prin izvoarele sale cu apă tămăduitoare, prin pitorescul formelor de relief, și nu în ultimul rând, prin vitalitatea vrednicilor locuitori de aici. Clima plăcută, vegetația abundentă și forța miraculoasă a izvoarelor a atras încă din evul mediu pe cei înstăriți pentru a se tămădui de boli. Interesul pentru compoziția apelor minerale și efectul lor terapeutic l-au atras pe medicul Karl Frederick Siller din armata imperială țaristă, încă din anul 1830, să cerceteze compoziția minerală a izvoarelor de aici, rezultatele fiind publicate într-o broșură editată la Hanovra¹.

Văzând în bogăția apelor o sursă de îmbogățire, clucerul Toma Olănescu, spirit întreprinzător construiește „namestiile” cu camere de locuit și băi pentru tratament. În vederea lărgirii întreprinderii, Toma Olănescu îl cheamă în 1837 pe dr. Ștefan Episcopescu să facă noi cercetări², care entuziasmat de rezultatele obținute, le recomandă tuturor celor bolnavi, într-o lucrare editată în același an³.

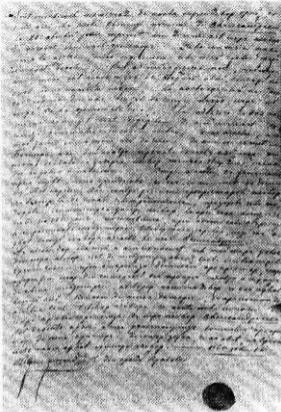
Toma Olănescu și unchiul său Grigore Otetelișanu încep construirea unui stabiliment cu toate cele necesare pentru aducțiunea apelor, cade pentru băi și altele. Despre activitatea acestor ctitori se păstrează numeroase informații, care cu toate eforturile materiale făcute nu au reușit să le transforme într-o afacere rentabilă. Cel ce va transforma stabilimentul băilor de la Olănești într-o întreprindere rentabilă, căutată de suferinzii din întreaga țară, a fost parucicul (locotenent în armata țaristă — n.a.) Alexandru Rujiński venit în țară în 1818 cu armatele țariste de ocupație, care se căsătorește cu Masinca, fiica clucerului Toma Olănescu.

Rămăs în țară după înfrângerea revoluției pașoptiste Alexandru Rujiński transformă Băile Olănești, (numite acum Alecsandriiski sau Alecsandrevski după numele său) într-un stabiliment prosper, mult căutat de cei bolnavi.

1. Dr. V. Gomoiu „Repertoriu de medici, farmaciști, veterinari din ținuturile românești”, vol. I, Brăila, 1938, p. 401—402; C. J. K. Siller, *Die Mineralquellen der Valachei*, în: „Archiv des Apothekervereines”, Band — XXII, Hannover, 1840, p. 1—24.

2. *** *Stațiunea balneară și climatică Olănești*, Vilcea, fără loc, 1907, p. 7.

3. Ștefan V. Episcopescu „Apele metalice ale României Mari, Buzău, 1837.

Nu vom face o analiză exhaustivă a istoricului Băilor Olănești, ci vom prezenta un manuscris existent în colecțiile Muzeului județean Vâlcea — „Jurnalul spre folosire băilor Alecsandriiski din I(e)latu 1850”⁴³. Dosarul cuprinde 16 file, cu dimensiunea de 35/22 cm, hirtia este simplă de culoare vernil, cu un număr de 8 file nescrise, scris cu caracter de tranziție, cu cerneală de culoare neagră. Jurnalul cu informații autografe pe care îl prezentăm aduce informații noi referitoare la istoricul acestor melea-guri și asupra locului pe care stațiunea Olănești îl deține în istoria modernă a României.

(1) Supt iscălitu pătimaș de boala trișilor orbi, sosind aici la Băile Olănești numite și Alecsandreski la 20 ale lui iunie trecut, am și început cura băilor de pucioasă în chipul următor: De la întâia baie la a zecea, mi-au pricinuit cele mai grele dureri în toate oasele, la a cincisprezecea baie băutura api(i) mi-au dat afară un fel de vicim albi subțiri ca acul și cu capetele negre, la a optsprezecea baie mi s-au pornit prin nas un fel de sînge negru, care au curs la o jumătate oca. La a douăzeci și două baie mi s-au liniștit toate durerile și am început să simți sănătatea în oasele mele. După aceasta am mai făcut încă trei băi de ciliie și am încetat. Băutura api(i) din peatra crăpată du peste riu, care am băut-o deodată cu facerea băilor pînă la sfîrșit, mi-a adus un folos nenădăjduit. Către acesta să recomandă prea mult buna orînduială ce s-a întocmit de domnealui pot-parucie Alexandru Ruzinski proprietarul băilor, înlesnirilor de toate cele trebuincioase, prețurile cele mai moderate, întocmirea faorii(i) băilor la orice ceas vorește cineva ca să le facă, cu un cuvînt prin a dumisale stăruință au tras toată mulțumirea tutulor pasagerilor cîți s-au aflat veniți în vara aceasta la băile Alecsandreski. De aceea, dar ca unul ce am cunoscut cel mai mare folos din cura băilor, cît și mulțumire avînd toate înlesnirile trebuincioase, prin stăruința domnului proprietar, care a jărtfit chiar din interesul sîu propriu pentru a trage deplina mulțumire a tuturor pătimașilor ce s-au aflat veniți aici, cunosc de a mea datorie de a recomanda acestea toate tutulor aceloră ce poate nu le cunosc și care ar avea trebuință de cura băilor Alecsandreski. Și totodată arăt a mea recunoștință domnului proprietar de buna primire și îngrijirea ce au avut pă vremea cîti ne-am aflat în cura băilor.

Petrake Rezeanu din orasul Craiova
(Sigiliu pătrat în ceară roșie).

1850 iulie 16°.

(2) Iesi supt iscălitu, fiind bolnav de unî piciorî la leatu 1850 iunie, am mers la Băile Olănești numite acuz Alecsandreski. Începînd o cură de do(u)ă zăci și doo de zile, care pe fișce zi am făcutu și baie, din care pînă la aceasă sumă, m-amî cunoscut bine, precum a fost mai naînte și al doilea m-amî mulțumit și de îngrijirea ce mi-au făcut du(mnealui) do(mnu)l proprietaru băilor, cîti și ale înlesniri despre mîncare și sint mulțumit din parte-mi.

Dincă Ioan Ghermanî

1850 iulie 6°.

(3) Supt iscălitu mă cunosei dator a mărturisi lucrarea ce mi-au făcut apele minerale la Băile Olănești, numite Alexandreski, în anul 1848 toamna, mi s-au ivit revmatism la mîna stîngă. La anul trecut, 1849 iunie 27 am venit aici și după patru băi mi-au ieșit pe mîni și trup pînă la mijloc blindă ca pojarul și la a 6-lea baie s-au cojit și s-au uscat. La 13 băi eram ceva mai bine, cînd după neștiința mea ca să fiu îmbrăcat cu flanele am răcit și s-au făcut pe mîna aîste gîlci supt pele, din care pricină mi se îngreunase mîna și nu puteam purta slobod și mai făcînd pînă la 35 băi am plecat de aici tot cu acele gîlci. La 20 zile după plecarea mea de aici văzînd că tot pătîmese am pus 20 lipitori pe mîna și după 3 zile sau ridicat un buboi roșu și întăritat, cu dureri mai mari și făcînd cataplasme cu ceapă coaptă și săpun, rachiu, au copt buboiul și spărgînd l-am lucrat cu aîșfie și scamă, pînă s-au scurs toți gîlci(i) și sau vindecat în jur de 30 zile. Și după aceea am putut lucra (cu) mîna numai la umere mi-au mai rămas puțin dor din care pricină nu mă puteam îmbrăca singur. Acum la 21 iunie viînd aici am făcut 15 băi din apă pucioasă, după care dorul de la umere mi-au mai trecut. Și mai făcînd 13 băi din apa ciliie mă cunosc

4. Muzeul Județean Vâlcea, Fond documentar, inv. nr. 3418.

5. *Ibidem*, f. 2.

6. *Ibidem*, f. 2 v.

lăbăvit de reumatismul ce pătimeam. Iar pentru buna îngrijire ce domnul proprietar al acestor băi au avut a ne înlesni toate trebuințele indigestării, datori mă cunosc a arăta a mea recunoștință către dumnealui.

Athal Cuțunase din Craiova

24 iulie 1830⁷

(4) Supt iscălita pătimind de o tuse ce-mi făcea înecăciune din vreme în vreme fiind aici la cura băilor minerale, după 10 băi din apă pucioasă ce am făcut mi-au ieșit niște bube pe trup din care au curs venin și până la 20 băi s-au și uscat, iar pe câtă vreme am fost aici de la 2 iulie până la 24 am băut mereu din apa minerală și n-am mai tușit și să de-a Dumnezeu să flu tămăduită.

Mândica Lănușu
proprietar din județul Oltu

24 iulie 1830⁸

(5) Supt însemnata pătimind de reumatism așa de rău încât nu puteam nici umbla și fiind anul trecut am și început cura băilor de ape minerale. Până la opt băi răul a mers tot crescând, căci nu mai puteam nici să mă mai mișc, nici să pipăi cu mâinile. Pe urmă până la patruzeci și una de băi mi-a fost așa de bine încât puteam să mă plimb după plăcere pe văi și pe dealuri. Ascuncea și estimp, silită a veni la aceste băi și de niște pcingine ce-mi ieșea în toată luna de două sau trei zile pe gât și bînd apă și făcînd și băi, nu numai mai simțit foarte folosită, ci încă am și lepădat de două ori un limbric numit pantlică (sic!), o dată lung de trei coturi și altă dată de două coturi și jumătate.

Slujereasa Marghiloaia Căpățînceanca

1830 iulie 20⁹

(6) Pe lângă feluritele boale ce vindecă cu desăvîrșire apele minerale de la Băile Olănești (acum numite Alexandriski), supt însemnatul pătimind de reumatism la ureche, cu umflături în lăuntru, făcînd 12 băi m-am tămăduit de tot, adică din 3 băi au copt până la al 7-lea baie, au curs și s-au curățit, iar 5 băi le-am făcut pentru mai bună siguranță, toate cu apă de pucioasă. În cursul acestor 12 zile am băut apă minerală cîte 1 1/2 pe zi. Pă lângă calitatea naturală a apelor să recomandă buna petrecere ce găsește cineva aici din emabilitatea proprietarului, înlesnirea facerii(i) băilor, înlesnirea hrănirii, cu mare ieftinătate, toate acestea să cuvine D(omnului) Parucic Ruzinski, iar eu spre semn de desăvîrșită tămăduire și mulțumire dau aceasta.

C. Viespescu

(1) 1830 iulie 29¹⁰

(7) Supt iscălitu aflîndu-mă cu patimă cu umflătură și durere la pîntece, din venin sau alt-, am avut durere la amîndouă picioarele și la o mină ce o dobîndisem din răcăală, am venit aici la Băile Olănești, ce sî numesc și Alexandreski și am făcut băi unsprezece zile. Me-au scăzut umflătura de la pîntece, me-au lipsit durerea, precum și durerea de la picere și mină și am plecat cu întreaga sănătate. Spre a mea multă mulțumire am scris și am iscălit într-aceasta.

Pitaru Ște(fan) Dobrescu

1830 iulie 27¹¹

7. *Ibidem*, f. 3.

8. *Ibidem*, f. 4.

9. *Ibidem*, f. 4.

10. *Ibidem*, f. 4 v.

(8) Supt iscălită pătimind de durerea capului de mai multă vreme am venit aici la Băile Olănești, numite Alecsandrine și făcînd cura cu facerea băilor și băutura apei minerale, acum plec cu cea mai mare ușurință de durerea capului și numai din unsprece băi am simțit această întremare, pentru care neputînd tăgădui acest folos îl descriu aici.

Pităreasa Calinca Dobreasca

(1850) Iulie 27¹¹.

(9) Supt iscălita pătimind de durerea unui picior din răceală, la 16 ale acestei luni Iulie viînd la Băile Olănești, numite Alecsandrine, am început cura cu facerea băilor și băutura apei minerale, de pucioasă. Acum la 27 ale acești plecînd cu cea mai mare ușurință și întremarea sănătății, tăgăduiesc (sic!), dar aceasta spre știința tuturor.

Anica Piscanu

1850 Iulie 27¹².

(10) Supt iscălita viînd la aceste băi ale Olăneștilor, cu soția mea și cu cumnată-mea, cu boala de gălbînare și alte cu de inimă și strecăruine și durere de cap, începînd de la 11 ale acești luni, de Iulie, pînă la sfîrșitul ei, de 30, la care și-au aflat îndreptarea ale acestor boale și mulțumii și pentru toate înlesnirile d-ale mină-cări, pentru a noastră hrană, cu un cuvînt avîndi toate mulțumirile. Pentru care dau această dovadă supt a mea iscălitura.

Proporcie (indescifrabil).

fără dată¹³.

(11) Supt însemnatu după simptomele și răul boalei mele arăt curat folosul ce l-am dobîndit la Băile Olănești, numite acum Alecsandresku. La 1841, am simțit la mina stîngă o durere care după numirea doctorilor a fost reumatismul la nevre. Această durere făcîndu-se din ce în ce mai simțitoare, care am și hotărît la 1842, a mă duce la Mîhadia, unde după o cură de 45 zile m-am întors nemulțumit, căci n-a folosit de loc. Așa dar, vîzîndu-mă cuprins de această durere, mai m-am dus și la Arpîntan, făcînd băi reci și calde, în cură de trei veri, fără a mă simți cîtuși de puțin folosit. Dar într-acest termen nu numai că durerea nu mi se face mai simțitoare, bă încă mă pomenesc la 1849, octombrie 15 într-o amorțeală la mînă, cit și la piciorul stîng, la care și silit a veni la aceste băi recomandat de doftorul Guși, la 1850 iunie 9, începînd cură în chipul următor : mai întîi am făcut 14 băi reci de la Dușa și pă urmă am făcut băi calde de pucioasă, care la a 16-oa m-am simțit mai ușor și mai făcînd două băi am început băi de cilin în număr de 22, după care simțîndu-mă mult mai bine, am plecat lăsînd aceste dovadă ce arăt deslășit și buna orînduială a D(lui) proprietar, cit și îngrijirea ce am avut mulțumire la toate.

Grigorie Drăganov

1850 august 3¹⁴.

11. *Ibidem*, f. 5.

12. *Ibidem*.

13. *Ibidem*, f. 6.

14. *Ibidem*, f. 6 v.

15. *Ibidem*, f. 7.

(12) Supt iscălita avînd dureri din reumatisme la picioare și după douăzeci și opt băi ce am făcut la aceste băi Olănești m-am vindecat și m-am mulțumit de bună îngrijire a D(lui) proprietar ce au avut întru toate, precum asemenea m-am vindecat și de o greutate ce am avut la cap cu amețea.

Eufrosina

1850 august 3^{le}.

(13) Asemenea mărturisese și eu suptiscălitul că fîmii-meu Ștefănică în vîrstă de doi ani, ce rămas cu o durere la ochi de-i cecoa plopile ochilor și curgea materie și pe care nu-l putea deschide, care durere i s-a pricinuit din pricina apostinii ce au avut la oreche. După 25 de băi ce a făcut s-a vindecat de tot, iar soția mea Ilîncă de vătămătura nu se putea vindeca; după 38 de băi ce a făcut, fiind o boală mai veche și îngrijirea D(lui) proprietar pentru toate cile privesc, pentru un bolnav au fost foarte bună, pentru care i-am rămasără prea îndatorat.

Grigorie Rudeanu

1850 august 3^{le}.

(14) Supt însemnata pătîmind de reumatism la mîini foarte rău care neîncetă mă supăra cu dureri din cote pînă în virful degetelor și-mi amorțea, după ordindirea medicului am venit la 17 iulie aicea la Băile Olănești, acum Alecsandrevski, am și urmat mereu în cursul a 18 zile, făcînd 18 băi am simțit într-adevăr ușurință, căci mai m-a slăbit durerea și nu mai amorțesc așa rău, dar trebuințele neprevăzute cu depărtarea fie-mi de aici mi-a oprit mișlocul de a mai urma și așa m-am întors încă nevîdecată cu puțin folos. Aceasta spre deslușire altora.

Sofia Radovici, București

1850 august 6^{le}.

(18) Supt însemnata sosind la 17 iulie anul 1850 la Băile Olănești ce se zice și Alecsandrevski, pentru puterea sănătății, pă care o pierduri la vreun an și jumătate în care vreme neîncetat pătîmind de friguri fără d-a putea lua doftorii spre stîrpierea lor, fiind însărcinată din acele friguri și facere. Boala mi-a atăcat foarte rău splina și ficatul, încît mi s-a făcut o inflamație (sic ?) mare, înoft adeseori îmi astupă răsufierea și mă aduce în letargie. După ce numai cura cu deosebite doftori(i) mă ușură, foarte puțin, făcîndu-se dar consult a găsit de cuvîntă a-mi face băi cu apă minerală, care urmînd povața am și sosit la 17 după cum am zis mai sus și întrebuințînd în toate zilele din apa de pucioasă cu nr. 1, pînă la 6 de august nu am văzut nici o prefacere în boala mea, ba dinpotrivă mi s-a mai întărit după cum a fost umflătura. Astfel dar, nevăzînd folos am plecat înapoi spre noua mea încercare cu medicamentele. Nu poci însă ca să ascuns buna și exacta îngrijire ce să dispozează de d(umnea)lui proprietarul pentru odihna tuturor trebuințelor neapărate la brana vieții și facerea băilor, pă care arăt a mea recunoștință.

Maria Lăcusteanu

1850 august 6^{le}.

16. *Ibidem*, f. 7 v.

17. *Ibidem*.

18. *Ibidem*.

19. *Ibidem*, f. 3.

[16] Eu suptisăcilitul de mai jos venind la Băile Olănești la 18 Iulie 1830 pentru patima reumatismului dă picior și făcând 26 de băi, mă cunosc acum mai bine fostul și spre dovadă dau acest înscris, supt iscălitura mea.

Policovnic Dumitru ot Râmnic

1830 august 24th.

JOURNAL DES BAINS ALECSANDRIISKI DE 1830

RÉSUMÉ

Mettant en lumière un document (nouveau) inédit, un livre d'or avec de notes autographes qui datent de l'époque de début des Bains Olănești, l'auteur présente l'atmosphère paisible, les hommes et leur préoccupations au milieu du 19-e siècle.

Le document se trouve dans la collections de Musée Valcea au numero 13.418: il a 16 pages écrites avec de l'encre noire et avec caractère de transition. Il apporte de nouvelles informations en ce qui concerne l'histoire de ces terres et le rôle que les bains Olănești jouent dans l'histoire moderne de la Roumanie.

20. *Ibidem*.

În transcrierea documentului am păstrat normele ortografice ale vremii.